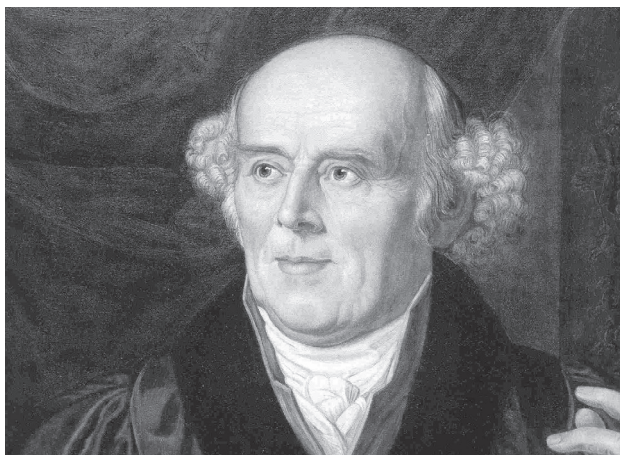

Alternativmedicinen och de medicinska framstegen

DET SOM GÖR vetenskapen så överlägsen sina konkurrenter är dess förmåga till självförbättring. Vetenskapen är inte en samling oföränderliga dogmer, utan tvärtom bygger den på ett kritiskt förhållningssätt som leder till ständiga korrigeringar och förbättringar. Vi kan se detta mycket tydligt genom att jämföra medicinsk vetenskap med homeopati. Under mer än tvåhundra år har homeopatin samexisterat med den medicinska vetenskapen. Detta har varit två århundraden av fantastiska framsteg för den vetenskapliga medicinen. Vilka framsteg har homeopatin gjort under denna tid?

Faktum är att strängt taget har homeopatin inte gjort några framsteg alls sedan sin tillkomst år 1796. Förvisso har ett och annat nytt homeopatiskt läkemedel tillkommit. Folkvett har berättat om ett av dem, "Berlinmuren" (*Folkvett* nr 3, 2012). Det tillverkas genom att man tar en

Homeopatin står still sedan Samuel Hahnemanns dagar.

bit av Berlinmuren och späder ut den tills det inte finns en enda molekyl kvar. Preparatet ordinerar mot klaustrofobi och en del andra mentala tillstånd. Som framgått bygger den på exakt de principer för homeopatiska medel som infördes av homeopatins upphovsman Samuel Hahnemann (1755–1843). Den som idag utvecklar nya homeopatiska preparat följer helt och håller Hahnemanns principer.

Jämför detta med hur en forskargrupp arbetar som utvecklar ett nytt konventionellt läkemedel. Gruppen bygger sitt arbete på helt nya sätt att förstå människokroppen som har utvecklats under de senaste 200 åren inom biokemi, fysiologi, genetik och en lång rad andra vetenskapsområden. Homeopaterna, å andra sidan, drar inte ens nytta av den basala upptäckten att såväl den mänskliga kroppen som alla läkemedel består av molekyler som är sammansatta av atomer bundna till varandra. Om de hade tilläg-

nat sig den kunskapen skulle de rimligen inte ha använt utspädningar där det inte finns kvar en enda molekyl av den substans som påstås utöva den gynnsamma effekten. Skälet till att de framhärdar i detta är en olycklig kombination av deras oförmåga att lära nytt och det faktum att molekylerna upptäcktes först efter att Hahnemann fastställde homeopatins regelsystem.

Att materien är uppbyggd av molekyler är grundläggande kunskap, men det finns en annan, kanske ännu mer grundläggande insikt som homeopaterna inte har tillgodogjort sig: att behandlingar måste prövas i behandlingsexperiment (kliniska prövningar) för att man ska kunna bedöma deras effekter. Inom den medicinska vetenskapen har välgjorda sådana prövningar blivit en "kunskapens guldmyntfot" (gold standard) som alltid väger tyngre än andra typer av undersökningar (Hansson 2014, Jerkert 2013). Den mest grundläggande skillnaden mellan vetenskaplig och ovetenskaplig medicin är just att den förra utsätter sina behandlingar för kliniska prövningar. Detta är det viktigaste medel man har att välja ut den bästa tillgängliga behandlingsmetoden för varje sjukdomstillstånd. Samtidigt ger de kliniska prövningarna patienterna ett verksamt skydd mot den vetenskapliga kunskapens begränsningar, liksom mot forskares och läkares önsketänkande. Ett nytt läkemedel kan ha en till synes helt perfekt verkningsmekanism och ge alldeles rätt effekt på försöksdjur och isolerade celler, men ändå i kliniska prövningar visa sig vara verkningslöst eller ha oacceptabla biverkningar.

Utan kliniska prövningar skulle den konventionella sjukvården fortfarande ha använt ett stort antal ineffektiva

och i några fall rentav farliga behandlingsmetoder. Tack vare denna undersökningsmetod har sådana behandlingar uttrangerats och ersatts av bättre alternativ. Kanske återstår fortfarande några enstaka verkningslösa behandlingar att rensa bort. Den s.k. alternativmedicinen har däremot som kännetecken att man inte eftersträvar att ersätta sina behandlingar med bättre alternativ. Detta gör benämningen "alternativmedicin" något dubiös; det är inte de medicinskt bättre alternativen som åsyftas.

Den avgörande skillnaden mellan vetenskaplig och ovetenskaplig medicin handlar om just detta, om att välja behandlingsmetod efter påvisad behandlingseffekt. Varhelst du ser en läkare som vägrar ge upp en behandlingsmetod som har visats vara undermålig i kliniska prövningar ser du en person som har sällat sig till homeopaternas, vaccinationsmotståndarnas och aids-förnekarnas sorgliga skara. Och varhelst du ser en "alternativmedicinare" som är villig att utsätta sina metoder för kliniska prövningar, och mönstra ut de metoder som inte klarar prövningen, ser du en person som ska hälsas hjärtligt välkommen till vetenskapen. ✍

REFERENSER

- Hansson, Sven Ove (2014). Why and for what are clinical trials the gold standard?, *Scandinavian Journal of Public Health* 42 (Suppl 13), 41–48.
- Jerkert, Jesper (2013). Why Alternative Medicine Can Be Scientifically Evaluated, s. 305–320 i Massimo Pigliucci och Maarten Boudry (utg.), *Philosophy of Pseudoscience: Reconsidering the Demarcation Problem*. Chicago University Press.